Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto
Jyväskylä University Digital Archive

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.

Author(s): Backman, Jussi

Title: Bir, bir şey değildir : post-metafizik düşüncede birlik ve çokluğun akıbeti. [The One Is Not : On the Fate of Unity and Plurality in Postmetaphysical Philosophy]

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Backman, J. Bir, bir şey değildir : post-metafizik düşüncede birlik ve çokluğun akıbeti. [The One Is Not : On the Fate of Unity and Plurality in Postmetaphysical Philosophy]. Sabah Ülkesi : Üç Aylık Kültürsanat Ve Felsefe Dergisi, (51), 16-19. http://www.sabahulkesi.com/2017/04/06/bir-bir-sey-degildir-post-metafizik-duesuencede-birlik-ve-coklugun-akibeti-jussi-backman/

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

sabah ülkesi

üç aylık kültür-sanat ve felsefe dergisi

SAYI 51

Nisan 2017

Tanrı ve Âlem:
Birlikte Çokluk ve Çoklukta Birlik
Ekrem Demirli

Çeşitlilik: Nereye Kadar?
Rémi Brague

Modernleşme Karşısında
Klasik Türk Musikisi
Neyzen Mustafa Hakan Alvan

İslam Felsefesinde
Bir-Çokluk İlişkisi
Cahit Şenel

Tasavvufun Kozmoloji Anlayışı:
Hakikat ve Hayalin Mertebeleleri
Muhammed Bedirhan

Shems Friedlander, Sadettin Ökten
ve Şule Gürbüz ile Söyleşi

9 772195 645007 51

sabah ülkesi

Kontakt/İrtibat:
Colonia-Allee 3 • D-51067 Köln
T +49 221 942240 200
F +49221 942240 201
E info@sabahulkesi.com

Herausgeber/Yayıncı:
IGMG - Islamische Gemeinschaft Millî Görüş e. V. gemeinsam mit dem Verein zur Förderung der morgenländischen Kultur e. V. İslam Toplumu Millî Görüş ve Sabah Ülkesi Derneği

Chefredakteur/Genel Yayın Yönetmeni:
Ali Çolak (V. i. S. d. P.)

Redaktion/Yayın Kurulu:
Abdulkadir Filiz
Ali Mete
Mehmet Kandemir

Im Auftrag der IGMG - Islamische Gemeinschaft Millî Görüş e. V. und des Vereins zur Förderung der morgenländischen Kultur e. V. durch PLURAL Publications GmbH erstellt.

İslam Toplumu Millî Görüş ve Sabah Ülkesi Derneği adına PLURAL Publications GmbH tarafından hazırlanmıştır.

Anzeigenservice/İlan Servisi:
T +49 221 942240 200
F +49221 942240 201
E info@sabahulkesi.com

Abonnement/Abonelik:
T +49 221 942240 200
F +49221 942240 201
E info@sabahulkesi.com

Jahresabonnement/Yıllık Abone Ücreti:
20 Euro

Für Vereinsmitglieder der IGMG kostenlos.

IGMG Genel Merkez üyelerine ücretsizdir.

Gestaltung und Druck/Tasarım ve Baskı:
Im Auftrag der Herausgeber durch PLURAL Publications GmbH erstellt.

Yayıncı adına PLURAL Publications GmbH tarafından hazırlanmıştır.

Auflage/Tiraj: 3023

Yayımlanan yazıların sorumlulukları yazarlarına aittir. Yazılarda dile getirilen görüşler yazarların kişisel görüşleridir ve IGMG'nin kurumsal görüşlerini yansıtmaz.

Die Verantwortung für die Beiträge liegt bei den Autoren. Die Meinungen in den Beiträgen binden nur die Autoren selbst und geben nicht die Position der IGMG wider.

ISSN: 2195-6456-51

Kapak/Cover: The Harmonious Development of Man, Shems Friedlander

EDİTÖRDEN

Aynı olmama ve fark üzere olan bir kâinatı ve insanı anlamaya çalışan her teşebbüs soluğunu bir şeyin ve hatta kimilerince şey bile denemeyenin eşiğinde almaktadır: Bir. Siyasetten toplumsal yaşama, kişinin kendi varlığının anlamından bir "çokluk" olarak kavradığı âleme değin her şeyin aslını öğrenmek isteyen insan için başlangıç, farklı kelimelerle dile getirilmiş "bir"in anlaşılmasıdır. Bir ve çok bazen kendini kemal-zeval olarak ifade ederken, bazen öz-suret şeklinde ele veriyor. Bazen varlığın özü olarak bazense varlığın ötesinde olarak karşımıza çıkıyor. Hâsılı, söze gelen kısmındaki farklılık özdeki meseleyi değiştirmiyor. Ayrıca sadece kimilerini korkutan bir metafizik kavram olmanın ötesinde, gündelik hayatımızın her yerinde kendisini gösteriyor. Şu anda dünya üzerinde mevcut ülkelerin büyük çoğunluğunun mottosunda yine aynı kelime var: Birlik. İnsanlar bir olup farklılaşıyorlar. Dilden düşmüyor bu kavram. Birlikte yaşamaya zemin arayan insanoğlu "bir"den söz ediyor; ayrışmak ve ötekini görmek isteyen de çoğun bir arada yaşamasını özleyen de.

Hava gibi sürekli farkında olmadan soluduğumuz ama hayatın devamının kendisi ile mümkün olduğu bir husus bu. Hatta öyle ki, "Felsefe tarihi bir konuya irca edilmek istense bu, bir ve çok arasındaki ilişki olur." denir hükema tarafından. Bir varlık olarak insanın bizzat kendisi muamma. Her şeyle birlikte insan ilk önce ve asıl olarak kendini arıyor. Her bulunan cevap ile insana dair her şey yeni baştan tanımlanıyor. Her şeyin anlamlı bir bütünsellik olarak anlaşılmasından sonra büyük anlatılara artan güvensizliğin eşlik ettiği "hiçbir hakikatin olmadığı yere" geçişimiz sarsıntılı oldu. Bu sarsıntıda nefessiz kaldık, ritmimiz bozuldu. Nefesimizi toplayabilmek için ihtiyacımız olan şey durmak değil, doğru hareket edebilmek. Bu hareket edişin bir tezahürü olmasını dilediğimiz sorularımızla "Bana eşyanın hakikatini göster." duasına sığınıyoruz.

Bu sayımızda yazarlarımız Ekrem Demirli, Rémi Brague, Jussi Backman, Ahmet Ayhan Çitil, Cahid Şenel, Samuel M. Powell, Daniel Heller-Roazen, Özkan Öztürk, Semih Ceyhan, Muhammed Bedirhan, Siniša Malešević, Steven Hirtenstein, Hatice K. Arpaguş, Şamil Öçal, Jens Halfwassen, Kevin Corrigan, Hayrettin Nebi Güdekli ve Cağfer Karadaş ile konuyu farklı yönlerden ele aldığımız gibi farklı vechelerin birbiri ile irtibatını da ortaya koymaya çalıştık.

İrvin Cemil Schick hüsn-i hat için estetik ve epistemoloji arasındaki ilişkiyi sorguladı. Neyzen Mustafa Hakan Alvan klasik Türk musikisinin "tercih" kıskacından kurtuluşunun tarihine ışık tuttu; Erol Çağlar ebru sanatı ile, çok yoğun akan hayata şifa olacak bir çağrıda bulundu. Fahmi Ansari Kudüs'teki Kanuni dönemi eserlerini bize anlattı, Kadri Akkaya ve Isabelle M. Beck ise geçmişle geleceğin ortasında duran merhum Aliya İzetbegoviç'in mezarını ziyaret edip bir Fâtiha eşliğinde tefekkür etmeye davet etti.

Ayrıca Shems Friedlander, Sadettin Ökten ve Şule Gürbüz söyleşilerinin sorularımıza hem cevap hem de yeni sorulara vesile olmasını diliyoruz.

Bir sonraki sayımızda buluşmak üzere.

Ali Çolak

BİR, BİR ŞEY DEĞİLDİR: POST-METAFİZİK DÜŞÜNCEDE BİRLİK VE ÇOKLUĞUN AKIBETİ[1]

Jussi Backman*

Bir açıdan İslami Aristotesçi gelenek de dâhil, bütün Batı felsefe geleneği birlik ile ilgilidir. Birlik Hegel'de modern felsefeyi antik kaynaklarına bağlayan "içerik" ve "sonuç"tur.[2] Yunan felsefesinin kökenlerinde, tam olarak da *mythos*tan *logos*a şu meşhur geçişte tüm varlığı, tüm gerçekliği, ortak bir payda veya aynı kılınmış bakış açıları bağlamında tek *bir* şey olarak kavramaya yönelik yeni bir girişim buluyoruz. Antik çağlarda ilk filozof olarak kabul edilen Miletli Thales'in her şeyin ilk ilkesini (ki ona göre bu ilke "su"dur) arayan ilk düşünür olduğu varsayılır. Thales'in talebesi diyebileceğimiz Anaksimandros da belirlenmemiş[3] birliği (*apeiron*) ayrışmış ve belirlenmiş bütün varlıkların kökeni olarak görüyordu. Elealı Parmenides'e göre ise "ölümlülerin" gündelik dünyalarındaki sözle ifade edilmiş ikili karşıtlık ve farklılıklar tüm şeylerin bölünemez, saf kavranılabilirliği anlamına gelecek şekilde varlığa indirgenebilirler. Efesli Herakleitos'a göre bu farklılaşmış karşıtlıklar (gece-gündüz, savaş-barış, özgürlük-kölelik) dil ve söylemle ilgili ifadelerdir. *Logos* ise bunları mantıksal açıdan birbirlerine bağlı kılarak, ikilik çiftlerini beraberce bire bağlamıştır.

Platoncu ve Aristotelesçi hiyerarşik veya "onto-teolojik" metafizik yaklaşımlarda varlığın birliği sorunu, varlığın mükemmel ve üstün örneği olan failin, varlıktan pay alan diğer tüm aşağı dereceli örnekleri belirlemesi meselesi olmuştur. Platon'un *Devlet*'inde Tanrı ideası, bizzat ideal olma, ideayla ilgili olabilme durumunun ideası olarak diğer tüm ideaların ön koşuludur. Aristoteles'in *Metafizik*'inde safi edimsellik olarak, mutlak ve bölünemez bir öz-bilince sahip varlık olarak metafiziksel Tanrı (*theos*) diğer tüm varlıkların ontolojik ideal veya "ereksel neden" ihtiyacını karşılar. Bu yaklaşım Martin Heidegger tarafından bütün Batı metafiziğinin kendinden sonra gelecek tüm gelenekleri açıkça şekillendirecek temel taşı olarak tanımlanır. Varlığın farklı düzeylerini, farklı derecedeki varlıkları her şeyin kökeni olan, mutlak ve tanımlanamaz birlikten "taşmalar" dizisi olarak kavrayan Yeni-Platoncu gelenek aracılığıyla, tektanrıcılığın her şeyin yaratıcısı olan Tanrısı ile birlikte Aristotelesçi metafiziksel Tanrı da Ortaçağ İslam ve Hristiyan felsefesi tarafından özümsendi. Descartes'tan beri modern felsefe gerçekliği bir kılmanın kalkış noktasını tanrısal aşkınlıktan içkinliğe, öz-bilincin öznel doğrudanlığına, yani Kartezyen *cogito ergo sum*'a[4] doğru kademe kademe kaydırdı. Bu özneyi birleme metafiziği Leibniz'in monadolojisinde, Kantçı aşkınsal kavrayışta ve nihayet Hegel'in mutlak idealizminde; gerçekliğin "tözünün" öznellik olarak tanımlanması girişiminde tezahür eder.

Ancak tüm bunlara rağmen, Alman idealist düşünürleri felsefenin nihai birliğin arayışı olarak tanımlanmasını benimsemelerine karşın, geç dönem modern felsefede, özellikle Nietzsche'den beri birliğin konumu iyiden iyiye belirsizleşmiş ve ciddi biçimde dönüşmüştür.

Ancak tüm bunlara rağmen, Alman idealist düşünürleri felsefenin nihai birliğin arayışı olarak tanımlanmasını benimsemelerine karşın, geç dönem modern felsefede, özellikle Nietzsche'den beri birliğin konumu iyiden iyiye belirsizleşmiş ve ciddi biçimde dönüşmüştür. Nietzsche ile birlikte Hegel'den kopuşu ifade eden bu dönem, Reiner Schürmann'ın deyişiyle "tüm tarihimiz içinde anlaşılması en zor çeyrek asır"dır.[5] Geç dönem fragmanlarının birinde Nietzsche şöyle haykırır; "Varlığın genel karakteri 'erek' kavramı aracılığıyla, 'birlik' veya 'hakikat' kavramı aracılığıyla yorumlanmamalıdır(…) [Zira] tüm oluşların çokluğunu kapsayacak bir birlik yoktur."[6] Birlik kategorisi bizim "dünyaya bir değer iliştirmek için kullandığımız" bir kavramdır yalnızca. Ama modern nihilizmin gelip "bütün yüce değerleri yerle bir etmesiyle" bu kategori sokulduğu yerden tekrar kapı dışarı edilmiştir. Diğer tüm değerler gibi birlik de araç olarak kullanılan, geçici bir tasarımdan başka bir şey değildir. "Birliklere yalnızca *hesap yapabilmek* (*rechnen*) için ihtiyaç duyarız, bu da böyle birliklerin var olduğu anlamına gelmez."[7] Nietzsche'de gerçeklik, içinde birlik, erek veya yapının olmadığı, öznelliğin özü olan güç istenci tarafından biteviye yeniden yapılandırılan ve yeniden biçimlendirilen bir şeydir. Bitmeyen ve bir erek taşımayan sürekli yeniden yapılandırma süreci yalnızca sabit özdeşliktir, yani şu döngüsel "aynının sonsuz tekrarı"dır.

Heidegger'e göre Nietzsche'nin güç istenci metafiziği, modern öznellik metafiziğinin son sahnesi, tamamlanması ve kapanışıdır, bu bağlamda yine bütün Batı metafizik geleneğinin "sonu"dur. Platoncu metafizikteki ilkeler arası derecelendirme Nietzsche'de ters döndürülür; varlık oluşun, idealarla ilgili olan duyularla ilgili olanın, hakikat sanatın ve nihayet birlik çokluğun altında konumlandırılır. Nietzsche'den sonraki Nietzscheci düşünceye göre, en üstün tözde veya temel, kurucu öznellikle bulunacak varlığın en yüksek birliği fikri artık bir ucubedir. 20. yüzyıl felsefi akımlardan hermönetik, post-yapısalcılık, ampirizm ve natüralizm, hepsi birlik ve özdeşlik metafiziğini, bu temel metafiziği reddetmede ittifak hâlindedir. 1963'te W. V. O. Quine, Nietzsche ile gayet uyumlu bir ses tonuyla; yalınlık ve tutarlılık gibi sistematik üstünlüklerin, bilim ve kuramsal düşünce alanlarındaki birlik arayışından çıkmış "doğanın birliği" şeklindeki metafizik bir ilke olarak değil, sadece kuramsal "güzellik ve kullanışlılığa" içkin değerler olarak algılanması gerektiğini yazar.[8] Fransa'nın çalkantılı yılı, 1968'de Jacques Derrida'nın "çağımızın en indirgenemez, basitleştirilemez [özelliği]" olarak *différance* kavramını, yani anlamın göndermelerinin (*delalet*) sınırsız olduğu ve gösterilenin (*medlûl*) hep askıya alındığı düşüncesinin keşfini duyuyoruz. Çağımızla ilgili aynı durum Gilles Deleuze'ün fazlasıyla Nietzscheci olan beyanı için de geçerlidir; (geç dönem) modern düşünce özne ile tözü özdeşleştiren geleneksel metafiziğin yok olmasından fırlamıştır, şimdi biz "daha derin fark ve tekrar oyununu" geri çağırıyoruz.[9]

Nihai birliğe dönük metafiziksel arayışın en özlü şekilde post-metafiziksel yeniden yapılandırılması girişimine Heidegger'de rastlıyoruz. Geç dönemimin *opus magnum*'u (şaheseri) olan *Beiträge zur Philosophie (Felsefeye Katkılar)* kitabında Heidegger, Sokrates öncesi düşünürlerin varlığa (*sein*) şeylerin saf kavranabilirlikleri ve kolay ulaşılabilir veçheleri olarak yaklaştıkları için, varlığı mecburen kavranabilir ve ulaşılabilir şeylerin birliği olarak tanımlamak durumunda kaldıklarını kaydeder. Yine Heidegger'in tahminine göre, Batı düşüncesi gelecekteki post-metafiziğinin "diğer başlangıçlarında", var oluşun bu anlamlı birliği

altında yatan geçici yapısına geri dönecektir.[10] Birkaç yapısökümcü Heidegger okumasında Derrida bizzat Heidegger eserinde bulunan birlik ve "toplanma" (*Versammlung)* hakkındaki belli başlı ifadelere dikkat çeker.[11] Elbette Heidegger'in *Sein und Zeit* (*Varlık ve Zaman*) kitabında mesela, birlik ve insani varoluşun yapısındaki bütüncül uyuma, *Dasein*'a yönelik bir ilgi buluyoruz. Ama bu birlik kendisiyle özdeş olan bir töze işaret etmez, bu daha çok varoluşsal geçiciliğin farklı boyutlarının iç içe geçtiği, anlamlı, tekil bir hâlde bulunan "esrik", yani hareketli, bağlamla ilgili olan ve türdeş olmayan bir varoluş birliğine gönderme yapar. Benzer bir yapı Heidegger'in geç dönem düşüncesindeki esrarengiz dört katmanlı (*Geviert*) şekilde bulunabilir. Bu yaklaşımda, mesela sürahi gibi basit bir şeyin anlamlı varoluşu kesişimin odak noktası veya anlamlılığın dört temel boyutunun "tek katmanı" olarak görülür (Heidegger bunları akılda kalıcı biçimde tanrılık, ölümlülük, gök ve yer diye adlandırır). Heideggerci post-metafizikte varlığın birliği artık evrensel ve kapsayıcı bir dayanak noktası değildir, bunun yerine varlığın birliği artık çoklu anlam bağlamına oturtulmuş bir anlam olayının (*Ereignis*) yerel, tekil ve kurulu birliğidir. Schürmann, Gianni Vattimo ve Jean-Luc Nancy gibi Heideggerci düşünürler başat metafizik ilkelerin ve temel birliklerin farklılığı ve tekilliği teşvik eden "anarşik" tutumun tercih edilerek parçalanmasında, bu "kurucu" yaklaşımda ısrar eden Heideggerci mirasa vurgu yaparlar.

Yerel, tek tipli olmayan birlikler; yekpare ve durağan temeller değil de hareketli etkiler olarak; sabit, ideal özler değil, geçici ve yeniden tartışılabilir özdeşlikler olarak; büyük üst anlatılar değil, kurulmuş küçük ölçekli anlatılar olarak; mutlak kendi kendine yeterlilik değil, ilişkisel olarak; temel olarak değil, gösterenle ilgili olarak; evrensellikler olarak değil, tekillikler olarak görülür. Bu özelliklerin tamamı çağımız felsefesinin göstergeleridir. Bunlar Jean-François Lyotard'ın 1979 tarihli kitabında vaktinden evvel "postmodern" diye adlandırılan ve sonraları Wittgenstein'la birlikte Heidegger, Derrida ve Deleuze'le bağlantılandırılan düşüncenin ayırt edici damgalarıdır. Çok iyi bilindiği üzere, Batı Aydınlanmasının tarihin işleyişi hakkında ortaya attığı "üst anlatılara" giderek artan güvensizlik, bu anlatıların evrenselci özgürleştirme tasarımlarına, belirli birleştirici ereklerin kabulüne bağlı olan güvenirliliklerine dönük kinik bir kuşkuyla at başı gider. Evrensel teleolojinin kaybedilmesiyle elimizde kıyaslanamaz dil oyunları arasındaki belirlenemez, sonsuz, ince ayrımlardan (*differend*) başka bir şey kalmadı.

Evrensel teleolojinin kaybedilmesiyle elimizde kıyaslanamaz dil oyunları arasındaki belirlenemez, sonsuz, ince ayrımlardan (differend) başka bir şey kalmadı.

Son on yıllarda, Alain Badiou'nun bu çıkmaz meseleye yönelik oldukça özgün yorumu, birlik ve çokluk hakkında düşünen çağdaş felsefe içinde belki de en çekici olanıdır. Badiou'nun son dönem entelektüel ve ideolojik durum hakkındaki tespiti çift katmanlıdır. Badiou bir yandan, çağımızda nihai birliklerin yok oluşunu ve çağdaş düşüncenin "bir olmadan çokluk şeklinde yeni bir hakikat öğretisine dâhil olmasını"[12] olumlu karşılar. Parmenides'ten beri Batı ontolojisinin merkezinin bir-çok diyalektiği olduğunu onaylar. Ona göre bu bağlamda ontoloji matematik*tir*, birlik ve çokluğun yapısına yönelik biçimsel bir araştırmadır. Bu da yalnızca modern dizi kuramının ortaya çıkmasıyla, özellikle bu kuramın, tüm dizilerin dizisi olarak evrensel dizi denilen şeyin olamayacağını düşünen aksiyomotik türevinde açık hâle gelir. Badiou'ya göre bu da hem kapsayıcı bütünsellik anlamında hem de temel bölünemez "atomlar" bağlamında (her bir dizinin öğeleri kendilerinde çokluklar olarak kavranabildiğine göre) hiçbir nihai birlik yoktur, şeklindeki köktenci, ontolojik hipotezden başka bir anlama gelmez. "Bir, bir şey değildir." varsayımı, bizzat Badiou'nun şu buyurgan tavırlı *L'Être et l'Événement* (1988) (Varlık ve Olay) kitabında ele aldığı "eksiltici" ontolojisinin temel "vargısı"dır. Burada varlık, yalnızca olumsuz terimlerle kavranabilecek, uyuşmaz saf çokluk olarak, gerçeklik de tüm birleyici yapıların eksisi (olumsuz işaretlisi) olarak ele alınmıştır.[13] Felsefenin her zaman dikkate aldığı üzere, tüm düşünme edimleri bir yapıya, içinde varlığın temel, uyuşmaz çoğulluğunun tutarlı bir anlaşılabilirlik "dünyasını" ya da "durumunu" ifade edebilecek bir "bir olarak hesaplama" işlemine muhtaçtır. Batı felsefesinin biçimsel matematiğin ontolojik gücünü kavramadaki başarısızlığıyla beraber, anlaşılabilir ve söylemsel anlam üzerine odaklanması, Batı felsefesinde birliğin mutlak olarak kaybolmasını engellemiştir ki bu da Badiou'ya göre gelişime açık materyalist düşüncenin ta kendisidir. Birliğin mutlak yokluğunun kabul edilmesindeki yetersizlik çağdaş felsefedeki fenomenolojik, hermönetik, postyapısalcı yaklaşımların dil ve deneyim üzerine yoğunlaşmalarında, bu idealist felsefe tarzlarında bile görülebilir.

Öte yandan, felsefi tasarısı ciddi biçimde ilerici, özgürleştirici siyasetle bağlantısıyla harekete geçirilen Badiou geç modernliğin ideolojik sonucundan, yani ken-

disinde hiçbir evrensel hakikatin olmadığı, yalnızca diller ve bedenlerin olduğu şu kinik ve göreceli ideolojiden, "demokratik materyalizm"den hiç de hoşnut değildir. Nietzsche, Heidegger ve Wittgenstein gibi "karşı-filozofların" post-metafizikle bağlantılı "muazzam safsatalarına" karşı, zamana meydan okuyan ve herkesin ulaşabileceği evrensel hakikatlere Platoncu bağlılığı, ama tam da herkesin ulaşabileceği bir yapıda oldukları için, Platoncu ideaların aşkın birliğine geri de dönmeden onarmak Badiou'nun "çok katmanlılığın Platonculuğu"[14] diye tanımladığı yaklaşımın temel amacıdır. Yine de Badiou'ya göre hakikatler, gerçeğe uygun ifadeler olmadıkları gibi, anlamlı varoluşun tezahürleri de değildir. Bunlar yalnızca ilerici olan siyasal, bilimsel, sanatsal veya aşka ilişkin "hakikat yöntemleri" tarafından kademe kademe yapılandırılmış dizilerdir. Bu hakikat kuran, üreten işlemlerin bir başlangıcı vardır; bunlar, sanatsal veya siyasal devrimler, bilimlerdeki çığır açıcı buluşlar veya aşık olmak gibi yıkıcı toplumsal olaylarla başlar ve mevcut tarihsel gerçekliği bu olaylar açısından yeniden ifade etmeye girişir. Mesela, özgürleştirici, devrimci modern siyaset 1789'daki Fransız devrimi olayıyla başlamış ve tamamen yeni bir kategoriyi biçimlendirecek, kökten dönüştürücü bir süreç izlemiştir. Bu yeni kategori de tüm insanların eşitliği fikrinin önderlik ettiği devrimci hakikattir. Böyle bir fikir devrim öncesi siyaset ve toplumsal gerçeğinde hiçbir anlam ifade etmiyordu. Birleyici evrensel hakikatler içinden Badiou'nun ontolojisi birlenmiş özneyi onarmaya çalışır, ancak bu özne Kartezyen bireysel benlik anlamında değildir. Devrimci siyasetin "öznesi", üyelerinin devrimci eşitlik fikrine bağlılığıyla birlenmiş kolektif bir bünyedir. Böyle bir varlık uyuşmaz, maddi çokluk olarak kalırken, insan varlığının en yüksek etik çağrısı, insan varlığındaki anlamlılığın kaynağı, ötekilerle bu kolektif özne olmada birleşmektir. Bunun amacı ise içinde yeni söylemlerin anlamlı ve gerçeğe uygun olacağı yeni uyum dizileri üretmek için birlikler *yaratmaktır*.

Badiou geç modernliğin ideolojik sonucundan, yani kendisinde hiçbir evrensel hakikatin olmadığı, yalnızca diller ve bedenlerin olduğu şu kinik ve göreceli ideolojiden, "demokratik materyalizm"den hiç de hoşnut değildir.

Badiou'nun bu felsefi tasarısı kısmen, barındırdığı karmaşık biçimsel malzemelerden dolayı fazlasıyla karışık olduğu gibi, aynı zamanda tarihsel anlatılara bakışından dolayı doğası gereği kuşkuludur. Zira zaman üstü diye görülen hakikat yapılandırmanın dört yöntemi, yani siyaset, bilim, sanat ve aşk Badiou'da yer aldığı şekliyle öyle veya böyle Batılı kavramlardır. Bu karmaşıklığına rağmen Badiou'nun felsefi yaklaşımı özgün entelektüel tutkusuyla post-metafiziksel felsefenin temel çelişkisini yakalar ve onun üzerine konuşur. Her ne kadar ideal hakikat ve birlenmiş öznellik gibi geleneksel metafiziğin buyurgan, birleyici ilkelerine karşı giderek daha kuşku duyar olsak da birleyici, evrensel ve bilkuvve sonsuz olan erek ve tasarımların kaybolduğunu kabul etmede daha az gönüllüyüz. Nietzsche'nin sözleriyle, hakikat yüzünden, yani sonradan modern "varlığın hakikati" olacak, uyumsuz saf çokluk yüzünden mahvolmamak için sanata, anlam ve tutarlılığın üretilmesine ihtiyacımız var gibi görünüyor.[15]

1 Bu konu çok daha ayrıntılı olarak, özellikle Heidegger odaklı şu çalışmamda işlenmiştir; *Complicated Presence: Heidegger and the Postmetaphysical Unity of Being* (Albany, NY: State University of New York Press, 2015)

2 G. W. F. Hegel, *Vorlesungen: Ausgewählte Nachschriften und Manuskripte*, Band 7: *Vorlesungen über die Geschichte der Philosophie, vol. 2: Griechische Philosophie, 1: Thales bis Kyniker* [1825–26], hrsg. von Pierre Garniron und Walter Jaeschke (Hamburg: Meiner, 1989), 52–54

3 Belirlenme (determination) birçok Batı dilinde hem tanımlanma, kanıtlanma hem sınırlanma, hem de bir başka şey tarafından etkiye maruz kalma anlamlarına gelir. Tıpkı Arapça'daki "had" kelimesinin hem "tanım" hem de -Türkçe'ye de geçtiği gibi- "sınır" anlamına gelmesi gibi. O hâlde ontolojik belirlenmişliğin düşüncede tanımlanmaya denk düştüğünü, benimsenen felsefe yordamına göre ya birinin diğerini belirlediği veya aralarında karşılıklı nedensellik olduğu veya bunların zaten bir ve aynı şeyin farklı görünümleri olduğu söylenir. (çev. n.)

4 Descartes'ın, *Discours de la méthode* (*Yöntem Üzerine Söylev*), *Meditationes de prima philosophia* (İlk Felsefe Üzerine Meditasyonlar) ve *Principia philosophiae* (*Felsefenin İlkeleri*) kitaplarında sürekli uğraştığı, "Düşünüyorum, o hâlde varım." önermesi. Yalnız bu yargının önünde "kuşku" edimi vardır; yani akıl yürütme "kuşkulanıyorum (*dubito*), kuşkulandığım düşündüğümü gösterir, düşünüyorsam o hâlde varım." şeklindedir. Bu kuşkuya da içeriği önemli olmadığı için, yalnızca biçimsel bir edim olarak, bir düşünce modusu olarak alındığı için "yöntemsel" kuşku denir, yani deyiş yerindeyse bu mistik bir kuşku değildir. Zaten Descartes da bu kuşkunun gündelik yaşam deneyimlerine yayılmaması gerektiğini (*Principae* I, 3) belirtir. (çev. n.)

5 Reiner Schürmann, *Des hégémonies brisées* (Mauvezin: Trans-Europ-Repress, 1996), 641

6 Friedrich Nietzsche, "Aus dem Nachlaß der Achtzigerjahre" [1884–88], in *Werke in drei Bänden*, Band 3, hrsg. von Karl Schlechta (München: Hanser, 1956), 678 (*Der Wille zur Macht [Güç İstenci]* n. 12)

7 Nietzsche, "Aus dem Nachlaß der Achtzigerjahre" 777–778 *(Der Wille zur Macht [Güç İstenci]* n. 635)

8 W. V. O. Quine, "On Simple Theories of a Complex World," *Synthese* 15:1 (1963): 103

9 Jacques Derrida, *Marges de la philosophie* (Paris: Minuit, 1972), 7; Gilles Deleuze, *Différence et répétition* [1968], 11ème éd. (Paris: Presses Universitaires de France, 2005), 1. Deleuze'ün burada anılan kitabının Fark ve Tekrar adıyla Norgunk tarafından yayıma hazırlandığı yayınevi tarafından duyuruldu.

10 Martin Heidegger, *Gesamtausgabe*, Band 65: *Beiträge zur Philosophie (Vom Ereignis)*, hrsg. von Friedrich-Wilhelm von Herrmann (Frankfurt am Main: Klostermann, 1989), 459–460

11 Mesela bkz. Jacques Derrida, *Psyché: inventions de l'autre* (Paris: Galilée, 1987), 439

12 Alain Badiou, *Manifeste pour la philosophie* (Paris: Seuil, 1989), 39. (Alain Badiou, *Felsefe İçin Manifesto*, (çev.) Murat Erşen, Monokl Yayınları, İstanbul, 2015)

13 Alain Badiou, *L'être et l'événement* (Paris: Seuil, 1988), 31–39

14 Badiou, *Manifeste pour la philosophie*, 85

15 Nietzsche, "Aus dem Nachlaß der Achtzigerjahre," 831 (*Der Wille zur Macht* n. 822)

* Finlandiya Jyväskylä Üniversitesi Felsefe Bölümünde hocalık yapan Backman, çağdaş felsefe üzerine birçok makalenin yazarıdır. *Heidegger and the Postmetaphysical Unity of Being* (*Heidegger ve Varlığın Post-Metafizik Birliği*) isimli kitabı 2015 yılında yayımlanmıştır.